

**ASSIGNATURA DE DOCTORAT
CINEMA I ICONOLOGIA**

**APROXIMACIÓ AL RIU COM A MOTIU
VISUAL EN EL CINEMA NORD-
AMERICÀ I EUROPEU**

PROFESSOR JORDI BALLÓ

ARNAU GIFREU CASTELLS

Universitat Pompeu Fabra

ASSIGNATURA DE DOCTORAT : CINEMA I ICONOLOGIA

APROXIMACIÓ AL RIU COM A MOTIU VISUAL EN EL CINEMA NORD-AMERICÀ I EUROPEU

El motiu considerat com a objecte d'estudi és el riu. La figura del riu genera una imatgeria pròpia, un llenguatge poètic i metafòric que molts directors han aprofitat per enriquir el significat de les seves creacions cinematogràfiques. De la mateixa manera, podrien associar-se directament dos conceptes molt lligats al voltant del riu: el del pont i el de l'aigua. Si bé el riu és un element en constant moviment, en constant fluctuació a través del seu element bàsic, l'aigua, per a ser expressat en el seu conjunt també necessita del seu oposat complementari, el pont. El pont representa la part immutable, fixa, dins l'estructura sotmesa al moviment i canvi que representa l'aigua i el seu curs definit en una sola direcció. Per això considero el pont com un element més que es complementa amb el riu, doncs la construcció de ponts té com a finalitat facilitar el traspàs d'un cantó a l'altre de manera còmoda i segura.

El marc teòric es centra en comparar la figura del riu vista des de dues perspectives diferents: per un cantó, analitzar que pretén expressar el motiu audiovisual del riu en el cinema nordamericà, contraposat, segons la formulació inicial de la hipòtesi, al que sembla que pretenen mostrar alguns cineastes europeus. Per tant, s'intentarà definir en què consisteix la diferenciació del concepte, i per, extensió, en el tractament que la figura del riu rep per part del cinema de Hollywood i per part d'Europa.

Un altre objecte d'estudi podria ser el tractament del concepte de l'aigua des de la perspectiva asiàtica i des de la perspectiva americana o europea, o la figura del riu en les decisives guerres del segle XX, però això ja formaria part d'un altre treball.

Els procediments adequats per a operar cap a una bona investigació es centren en diferents visionats, lectures i crítiques d'una selecció prèvia de determinades pel·lícules i textos, per d'aquesta manera establir els elements comuns que caracteritzen el cinema dels grans estudis i un cinema europeu que focalitzaré bàsicament sobre els països d'Alemanya i França. Els directors europeus escollits són Jean Renoir, Jean Vigo i Werner Herzog.

Posteriorment, a partir de comparacions i d'elements que es mantinguin al llarg d'un conjunt coherent d'exemples analitzats, veure si hi ha alguna peculiaritat i si hi és, com s'expressa aquesta forma de comunicar el que el riu transmet a l'espectador.

En un primer nivell d'anàlisi, el riu com a motiu pot suscitar un conjunt de metàfores i temàtiques diferents. En un segon nivell de lectura, les dues o tres temàtiques predominants en el missatge que el riu pretén transmetre seran analitzades més a fons a través de l'estudi d'exemples concrets.

Passem, a mode d'anàlisi general, a citar i definir amb exemples visuals les diferents connotacions que he definit a l'hora de transmetre conceptes al públic, de les quals se'n deriven les diferents temàtiques principals:

a) FLUIR DE LA VIDA – CANVI D'ESTAT – TRANSFORMACIÓ

Pot significar el fluir de la vida, el fluxe vital, representat a través del moviment unidireccional del curs de l'aigua. L'aigua, element essencial per a tota forma de vida, segueix un curs determinat, en una sola direcció, però aquest curs pot ser desviat a causa de diferents ramificacions, que vindrien a ser els afluents. A nivell metafòric, el riu es pot convertir en un símbol ric des del moment en que presenta la capacitat d'expressar de manera molt visual el passar de la vida, el trànsit d'un estat cap a un altre. Unit a aquest primer significat, el de fluir, és obvi que aquesta idea s'associa indefugiblement cap a la representació de la idea de canvi, transformació. A nivell físic, és sabut que l'aigua pot suposar la transformació, el canvi, però a nivell humà això ho podem lligar a les persones, ja que aquestes són víctimes al llarg de la seva vida de molts canvis, tota la naturalesa està subjecta a l'eterna llei del canvi (Heràclit i Parmènides ja ho avançaren, així com totes les filosofies orientals). Per exemple, la persona segueix un curs determinat però canvia de la infància a l'adolescència, d'aquesta cap a la maduresa, de la maduresa a una edat avançada, fins a l'últim canvi, el més difícil d'assimilar, la mort.

L'exemple clàssic per excel·lència que il·lustra aquest devenir de la vida, les ramificacions i els afluents que es desvien del curs principal de la vida, fruit de diferents trànsits, el trobem a la pel·lícula del director francès **Jean Renoir** de l'any 1951: "**El riu**". La pel·lícula, situada a la Índia de principis del segle vint, narra el pas cap a la maduresa de tres noies que s'enamoren, de manera diferent, del mateix home ferit que torna de la guerra. El riu Ganges actua, físicament en les imatges i a mode de metàfora, en les tres situacions personals que es convertiran en diferents direccions vitals que cada una de les tres noies prendrà respecte els seus sentiments.

Altres exemples cinematogràfics més recents els trobaríem dins la filmografia dels germans **Ethan i Joel Cohen**, en la que predomina el tema de la comèdia negra amb guions de molta qualitat. Exemples en sèrie **O'Brother i Ladykillers**. És interessant el cas de Ladykillers, ja que si bé anteriorment ens trobavem en el registre melodramàtic amb Renoir, en aquest cas ens envolta una comèdia molt divertida que succeeix al voltant del riu Mississipí. Es tracta d'un grup de personatges que planifiquen robar un vaixell-casino anclat en el riu. El canvi d'estat, en aquest cas, no es focalitzaria cap a les diferents etapes vitals dels personatges, sinó en canvis realment físics en el pla material: quan totes estan vius, es concentren en robar els diners del casino; a mesura que es fa efectiva la maledicció sobre el robatori, van morint un a un i són transportats fins al pont, on ja estan morts. Després són llençats al riu, caient sobre un vaixell de deixalles, a exemple mitològic de Caront i el transportador d'ànimes, remolcats fins a convertir-se en no-res, residus. Cal observar: primer estan vius, moren i es troben al pont sense ànima però amb cos com a càstig pel que han fet, i finalment són llençats des d'aquest i arrossegats fins a la descomposició del cos, l'abocador de deixalles al final del riu. Primer perden la vida, després es desprenen de l'ànima, el cos s'elimina i acaben formant part de la descomposició més severa, la deixalleria. Tota una metàfora que mostra el canvi d'estat des d'una altra perspectiva també molt interessant. Observem, doncs, com tant el cinema europeu com l'americà mostren interès per abarcar

visualment aquesta temàtica, ja sigui a través de drames intensos o de comèdies realment ingenioses.

a.1) ALLUSIÓ A LA NETEJA, PURIFICACIÓ

En aquest cas, i mantenint característiques molt afins a l'apartat anterior, el riu associat a l'aigua pot derivar cap al símbol visual de diferents tipus de neteja: pot representar la neteja del cos a través dels banys sagrats, com el cinema de Bollywood i un conjunt de pel·lícules índies i hindús acostumen a mostrar; molt lligat també a l'aigua com a substància, aquests banys s'associen a una purificació de l'ànima a través del component sagrat del Ganges. Per altra banda, a nivell material, l'aigua conté sustent, nutreix la terra (aquesta necessita molta aigua per a ser fèrtil i generar aliments) i alimenta els éssers humans amb el peix.

Un exemple recent pot ser la pel·lícula que completa la trilogia del director Deepa Mehta, després de Tierra i Fuego, "Agua". Explica la història cruel d'una nena hindú de vuit anys, que podria representar l'arquetip indi de dona jove que es queda sense marit i és obligada a viure en la reclusió d'un *ashram* governat per una dona tirànica. L'aigua és una constant en aquesta pel·lícula, no només com a metàfora sinó també com a instrument. Enmig de la història de Chuiya, s'intercala la impossible relació entre Kalyani, una jove que també viu a l'*ashram* i Narayan, un idealista seguidor de Ghandi i fill de bramans, la casta social més alta de la Índia. Els bramans tenen una sèrie de privilegis sobre les noies i el sexe que desfaran qualsevol possible unió entre els dos enamorats. Kalyani no es pot casar amb l'home que estima perquè ha tingut relacions forçades amb el seu pare.

b) MOTIU FUNDACIONAL, ZONA LIMINAR, FRONTERA

A través de l'estudi de diferents pel·lícules del cinema nord-americà es pot corroborar la hipòtesis que el riu funciona com un motiu de caràcter fundacional, molt present des dels inicis de la divisió territorial dels Estats Units fins al punt d'indicar quina és la frontera física entre cada estat. En els orígens, les zones liminars les establien els rius, doncs aquests actuaven com a fronteres reals entre els diferents territoris. Es tracta, doncs, d'una figura fundacional inserida dins la idea de territori. A diferència del cinema europeu, no té finalitat recórrer el riu però sí travessar-lo, el que pot suposar el fet de deixar enrere el passat i començar una nova vida. Pot resultar il·lustratiu citar la figura dels *Coyotes*, persones que es dediquen a creuar rius per a poder passar la droga i altres interessos comercials de manera il·legal. Aquesta definició fundacional comportà que s'utilitzés una connotació adjectiva a partir del substantiu riu per a expressar indrets o ciutats. És el cas paradigmàtic dels westerns, i per buscar un director exemplar citarem a Howard Hawks, que va basar el títol de moltes pel·lícules del llunyà oest en el que acabem d'esmentar. Rarament apareix cap riu a pel·lícules com Río Rojo (1948); Río Bravo (1958); Río de Sangre o Río Lobo (1970).

Un altre títol significatiu seria el de Río Grande, de John Ford, de l'any 1950, amb una gran interpretació del seu actor predilecte, John Wayne, acompanyat per Maureen O'hara.

c) ESPECTADOR PASSIU, PERSONATGE PROPI DE LA NARRACIÓ, ESPECTADOR DELS DESTINS I FATALITATS HUMANES

Representa el riu com a personatge animat, com a personificació de la pròpia vida, lligat també a una idea espiritual. La pel·lícula Ladykillers podria denotar perfectament atributs d'aquesta temàtica, ja que el riu no només és espectador de la mala sort dels lladres sinó que pren un paper actiu i els transporta cap a un nou estadi. Una pel·lícula que il·lustra la idea que es pretén transmetre és Mystic River de Clint Eastwood, filmada l'any 2003. La pel·lícula és una adaptació de la novel·la de Dennis Lehane: Los niños que escaparon de los lobos. El significat temàtic radica en el fluir espiritual de tres personatges més el riu Mystic de Boston, que actua com a còmplice perfecte dels actes violents que es cometen per error i que comporten conseqüències letals, en algun sentit, per a cada un dels tres amics que de ben petits varen ser separats a la força. Un dels tres amics, per atzar, va ser forçat i violat per un parell de malfactors i va quedar marcat per sempre (la figura de Tim Robbins), va ser "llençat als llops".

Un altre exemple seria "El río de la vida" de l'any 1992 de Robert Redford. Pel·lícula basada en la vida interior dels dos personatges principals, els dos germans que tenen punts de vista oposats. El nexa que els uneix és la seva passió per la pesca, per la navegació i pel riu. El riu es convertetix en un tercer personatge, espectador passiu de les relacions entre les persones, concretament entre els dos germans i el seu pare, un ministre de l'església presbiteriana. En aquest apartat observem un predomini del cinema nord-americà pel que es refereix al tractament d'aquesta temàtica.

d) VATGE FÍSIC I/O METAFÍSIC A TRAVÉS DEL RIU CAP A UN LLOC DESCONEGUT

En aquest cas ens referirem a un conjunt de pel·lícules on el riu juga un paper fonamental com a nexa entre el principi, o la partida del protagonista, i el final, que pot coincidir o no amb el final del riu. La fi del riu implica la trobada de l'objecte buscat i el desenllaç final. La pel·lícula exemplar que pot il·lustrar aquest apartat és la pel·lícula que va sorgir de la novel·la famosa de Joseph Conrad: El cor de les tenebres. En aquesta novel·la, com a la seva brillant adaptació cinematogràfica de Francis Ford Coppola "Apocalypse Now" de l'any 1979, i la recent versió extesa "Apocalypse Now Redux", es narra la història d'uns personatges escollits per la difícil missió de seguir el curs d'un riu entre Vietnam i Cambotja. L'objectiu final, que s'amaga on el riu acaba, és trobar i retornar amb un coronel que ha embogit i habita entre les tenebres, el coronel Kurtz, interpretat per un inconmensurable Marlon Brando. Marlon Brando personifica a la perfecció el personatge perdut i desolat que ha perdut el sentit de la guerra i de la mort. El viatge físic s'ha convertit en un viatge metafísic que, més enllà de la bogeria, és considerat com un Déu per part de la tribu que l'amaga. Les pel·lícules d'acció i guerra americanes són un clar exemple que il·lustra aquest apartat, tot i que Fitzcarraldo serà un bon exemple per a citar com el cinema europeu també s'hi mostra interessat.

e) EL RIU COM A REPRESENTACIÓ DELS PERILLS AMAGATS EN UN NIVELL INFERIOR, ÉSSERS DE L'INFRAMÓN

El riu com a recipient que conté en el seu interior animals perillosos, pel·lícules bàsicament del gènere de terror. Pel·lícules gairebé de serie B americanes.

- Piranya (1978) – Joe Dante/
- Piranya II(1981) – James Cameron
- Cocodrile Dundee (1987)
- Cocodrilo (Aguas sangrientas (2002), Un asesino en serie (2007)

f) LLOC DISPUTAT PER INTERESSOS COMERCIALS

El heroe del río (1928) Charles Reisner, Buster Keaton .Comèdia, pel·lícula muda molt interessant ja que es tracta d'una de les pioneres en què la comèdia es barreja amb un guió interessant. Buster Keaton dirigeix i actua com a comerciant que vol aconseguir el predomini en el port on treballa. Els interessos comercials i en concret el domini de les mercaderies i el control de la navegació juguen un paper clau en un guió tant sorprenent que no calen paraules per entendre, en clau d'humor, que el que es disputa mereix un tractament no menys sarcàstic.

g) REPRESENTA UNA VIA-MITJÀ-VEHICLE PER A ESCAPAR DELS PERSEGUIDORS

Dos hombres y un destino (1969) George Roy Hill. Paul Newman i Robert Redford són perseguits durant mitja pel·lícula per una sèrie de persones que desconeixen, o que creuen no conèixer. Arriba un moment, quan ja s'han quedat sense cavalls ni armes, que decideixen saltar a un riu des d'un precipici com a última opció abans de ser atrapats. Curiós que abans de saltar llencin els barrets, ja que podria ser antiestètic el salt, i que Redford sigui tan reaci a saltar. El riu es converteix en un poderós aliat per a fugir i sobreviure a una persecució que acabaria amb la mort dels dos protagonistes. Tant el cinema europeu com el nord-americà presenten exemples clars referents a aquest apartat.

h) INSERTAT DINS LA TEMÀTICA DOCUMENTAL

La batalla del Somme (1916) Primer documental de guerra de la història Llargmetratge Documental. Trobem cinema europeu i cinema nord-americà.

i) ASSOCIAT A UN ELEMENT COMÚ, INMUTABLE, ESTRUCTURA MÒBIL QUE NECESSITA UN ELEMENT FIXE, UNA ESTRUCTURA INMÒBIL

EL PONT

L'element mòbil i fluctuant, l'aigua, funciona a partir d'una estructura sòlida inmòbil que moltes vegades tendeix a ser destruïda, el pas elevat sobre el riu o pont.

i.1) Lloc d'important valor estratègic

El puente sobre el río Kwai (1957) David Lean
Salvar al soldado Ryan (1998) Steven Spielberg
Un puente lejano (1977) Richard Attenborough
Los puentes de Madison (2000) Clint Eastwood

i.2) Punt d'inflexió entre dos punts (les dues riberes del riu) per a salvar-se de l'atac enemic

Ana y el rey
4 versions

- 1946 – John Cromwell
- 1956 – Walter Lang (El rey y yo)
- Versió musical
- 1998 – Andy Tennant

j) RIU PORTA SANG DE LES VÍCTIMES DE L'HOLOCAUST o D'ALGUN BANDOL EN ALGUNA GUERRA MUNDIAL

En algunes pel·lícules, per evidenciar metafòricament la matança nazi durant la segona guerra mundial, veiem el riu tenyit de color vermell, o més explícitament cossos flotant sobre l'aigua. Cinema europeu i americà s'alternen.

Ex: El hundimiento, Nacido el 4 de Julio.

k) OPOSICIÓ HOME-RIU

L'home representa el cicle finit d'una vida limitada on la única seguretat és la mort; per contra, el riu representa el cicle incessant d'acció de la naturalesa, manifestat a través de l'aigua i els esperits que s'amaguen en les seves corrents i cascades. Cinema europeu i hindú. Parlarem d'aquest cas en l'anàlisi concret de Fitzcarraldo de Werner Herzog.

POSSIBLE LÍNIA A SEGUIR PER APROFUNDIR MÉS EN LA VERIFICACIÓ DE LES HIPÒTESIS SOBRE LA FUNCIÓ DEL RIU EN EL CINEMA EUROPEU:

Respecte el cinema europeu, la idea és crear una línia d'investigació focalitzada sobre tres directors concrets com podrien ser Werner Herzog, Jean Renoir i Jean Vigo. Seria

interessant analitzar en profunditat tota la filmografia d'aquests directors, ja que en el cas de Jean Vigo és curta però en els altres dos casos més extensa. Analitzar en detall aquests tres autors seria el pas següent després de l'aproximació inicial realitzada durant aquests mesos.

LLISTA DE PEL·LÍCULES SELECCIONADES

Visionades i analitzades

- **La batalla del Somme (Llargmetratge documental, 1916)**
- **El heroe del río (Charles Reisner, Buster Keaton, 1928)**
- **Río Rojo (Howard Hawks, 1948)**
- **Río Grande (John Ford, 1950)**
- **El río (Jean Renoir,1951)**
- **La batalla del río de la Plata (1956)**
- **El puente sobre el río kwai (David Lean, 1957)**
- **Río Bravo (Howard Hawks, 1958)**
- **2 hombres y un destino (George Roy Hill, 1969)**
- **Un puente lejano (Richard Attenborough, 1977)**
- **Apocalypse Now / Redux (1979, 2001, Francis Ford Coppola)**
- **El río de la vida (Robert Redford, 1992)**
- **Río salvaje (1994)**
- **Ana y el rey (Andy Tennant, 1998)**
- **Salvar al soldado Ryan (Steven Spielberg, 1998)**
- **Los puentes de Madison (Clint Eastwood, 2000)**
- **O'BROTHER (Germans Cohen, 2001)**
- **Mystic River (Clint Eastwood, 2003)**
- **Ladykillers (Alec Guinness, 1955; Germans Cohen, 2003)**

- **Ganja: El naixement del Ganges (Yves Sadurni, 2001)**
- **Agua (Deepa Mehta, 2006)**
- **El final del espíritu (2007)**
- **El señor de los Anillos – La comunidad del anillo (Peter Jackson)**
- **Cocodrilo Dundee (1987)**
- **Piranya (Joe Dante, 1987)**
- **Piranya II (1981, James Cameron)**

ANALISIS CONCRETES:

- **Fitzcarraldo**
- **L'atalante**
- **Puente sobre el rio Kwai**
- **Río Salvaje**

PENDENTS DE VISIONAR

Anàlisi cinema americà

- Río de Sangre (Howard Hawks)
- Río Lobo (Howard Hawks, 1970)
- A través del río grande (Edward Killy)
- Deliverance (John Burhman)

Anàlisi cinema europeu

- El efecto Iguazu (Werner Herzog)
- El diamante blanco (Werner Herzog)
- La cólera de Dios (Werner Herzog)
- *Dejeuner sur l'herbe...* (Jean Renoir)
- El paso de la cigüeña (Theodoros Angelopoulos)
- La ciencia del sueño – Michel Gondry
- Cruzando el puente (Fatit Ayim)

Filmografia de Rendir, Vigo i Herzog

Altres

Shortcuts

Melquíades Estrada, Antonio del Real

15 delits in mòbils (Paul Newman)

REFERENTS PICTÒRICS

- Escoles europees de pintura barroca – Barroc holandès – Vermeer (Vista de Delft)
- Paisatgistes anglesos
- Impressionisme francès
- Postimpressionisme

EXEMPLES CONCRETS CINEMA EUROPEU

ANÀLISI CONCRET SOBRE EL CINEMA DE WERNER HERZOG A TRAVÉS DE LA PEL·LÍCULA FITZCARRALDO

Fitzcarraldo (un magistral Klaus Kinski) és un somiador idealista que pretén fer construir un òpera en plena selva peruana. Aconsegueix un vaixell i es disposa a fer fortuna a través del comerç del cautxú. Ell i la seva tripulació arriben al final navegable del riu, els indis veuen arribar el Déu blanc que esperen que arribarà en un vaixell de vapor blanc i el veneren. Manipulen els indis per arrossegar literalment el vaixell fins a un altre riu, i poder arribar així a un punt on fluvialment encara ningú havia pogut arribar. Després, el pla contempla emmagatzemar el cautxú i retornar cap a Iquitos per a comprar més vaixells i augmentar la flota i les riqueses.

Al final els enganyats són els blancs i el mateix Fitzcarraldo, ja que el seu preciàt vaixell, en la nit de la celebració final de la victòria, és abandonat a la seva sort contra els esperits del Pongo.

Isaías Fermín Fitzcarrald i Werner Herzog varen aconseguir la fita d'arrossegar el seu vaixell manualment per una muntanya. Herzog es va arruinar però els indis arrosseguen el vaixell de veritat a la pel·lícula, no hi ha efectes.

Des del punt de vista del protagonista (viatge metafísic cap al desconegut, D)

Riu com a camí cap al desconegut, en la línia del viatge apocalíptic. Mitjà per obtenir un fi, riquesa fruit del comerç, argument típic del materialisme occidental.

No es mostra en Herzog com un component fundacional, no creuem el riu, sinó que el recorrem i fluïm a través d'ell. Com a oposició total, el que creuem és la terra, el desnivell present entre dos rius de l'Amazones per arribar on ningú hi pot arribar i aconseguir la matèria prima, el cautxú. Dos conceptes associats:

- Via comercial imprescindible per a establir empresa, comerç, camí d'aigua per a recórrer.
- Aigua, via per a colonitzar noves terres i poder-les explotar.

Des del punt de vista dels indis (oposició home-riu, K).

Riu com a metàfora de la natura, personificació d'aquesta. Riu entès com una deïtat, en sintonia amb diferents cultures orientals i indígenes. El contrast radica en que la deïtat,

per la tribu, pot ser maligna i per aplacar els esperits del riu Pongo (ràpids d'aigua, corrents perilloses), enganyen a l'home blanc i ofereixen el vaixell com a ofrena o sacrifici per a calmar la ira aconseguint que les corrents engolleixin el vaixell.

La selva i el riu són espais sagrats que pertanyen als mites. Conceptes associats:

- Divinitat, alguna cosa més que només aigua, l'aigua trascendeix en alguna cosa més.
- Divinitat, però a diferència del tractament que reben altres rius sagrats, com el Ganges, aquest pot ser malèvol i despertar esperits dolents.

Podem observar l'analogia amb el concepte que els aborígens de la pel·lícula **El final del espíritu** mostren davant dels evangelistes que arriben per imposar la seva religió.

ANÀLISI CONCRET SOBRE EL CINEMA DE JEAN VIGO A TRAVÉS DE LA PEL·LÍCULA ATALANTE

Obra mestra de Jean Vigo, que mor molt jove a causa de la tuberculosi. Treballa amb un català, Albart Riera, amb el que comparteix guió. El càmera no és altre que el germà de Dziga Vertov, Hoffman.

El riu no és representat com a tal, ja que el que realment es va filmar varen ser els canals de París.

Podria tractar-se d'un camí cap al desconegut per acabar coneixent-se l'un a l'altre, en el món de la parella, un viatge físic per acabar descobrint el metafísic i l'amor, o la necessitat i la companyia (**apartat D**).

Una parella s'acaba de casar i el nuvi es patró de vaixell. El viatge de noces comença i segueix amb una vida errant a través del vaixell anomenat Atalante. Navegant arriben a París, on la noia s'escapa ja que no ha conegut mai el món exterior de la gran ciutat, doncs és d'un petit poble francès. En la ciutat s'adona de la convivència de les males actituds i dels aprofitats i farsants, i al final la noia retorna al vaixell i la pel·lícula acaba amb un *happy end*.

Cal dir, que, com moltes pel·lícules clàssiques, existeixen diferents versions de la mateixa pel·lícula. N'existeixen quatre, la més recent considerada com la més fidel al metratge original i escrupulós de Jean Vigo. Impressionants les escenes dins del vaixell, concretament aquella en que el segon patró, el Tio Jules, ensenya els records que conserva dels diferents viatges a la protagonista. Aquí es podria entreveure un altre motiu, el del navegant associat al riu i al concete de mar obert. El riu desemboca al mar i la gent es mou a través d'aquests camins d'aigua, així que la seva vida és nòmada en el vaixell. Això s'observa clarament en el personatge del Tio Jules, un personatge magistralment construït, la persona que ha voltat món enfront la noia puritana de poble que no ha anat més enllà dels murs que li ha imposat la seva comunitat (i això podria suscitar una nova temàtica no esmentada, el de la polaritat **nomadisme-sedentarisme**: la gent que navega és nòmada i coneix món, la gent que pertany a terra ferma no ha sortit del poble i no coneix el "món", com li passa a la nostra ingènua protagonista).

EXEMPLES CONCRETS CINEMA AMERICÀ

(comentari breu perquè s'han analitzat més pel·lícules que no pas el cinema europeu)

PUENTE SOBRE EL RÍO KWAI

Riu Kwai de Birmania com a punt estratègic per part de l'exèrcit japonès (**apartats i1, i2**). El motiu és la construcció d'un pont per al pas del ferrocarril que generarà moltes disputes i al final es convertirà en una qüestió d'honor per part dels presos anglesos i les autoritats japoneses.

Pont com a lloc de gran valor estratègic per superar l'obstacle col·locat per la naturalesa. El pont, en moltes pel·lícules, adquireix la connotació també de destrucció, ja que o bé apareixen destruïts per la mateixa guerra o experimenten un procés de destrucció al desenvolupar-se la mateixa pel·lícula. En aquest cas, al final, el mateix coronel anglès que s'havia deixat la pell per construir el pont com a senyal d'orgull i força és l'encarregat de volar-lo, després d'adonar-se que en realitat el que estava fent era boicotejar el seu propi bàndol.

RIO SALVAJE

Un riu és utilitzat com a mitjà per escapar de l'enemic (**apartat g**), en aquest cas de la policia, per part de dos fugitius que pretenen creuar la frontera i arribar a Canadà (un d'ells és Kevin Beacon).

També observem el caracter liminar i fronterer, no tan fundacional en aquest cas, ja que es pot passar a un país veí sense haver de passar per la frontera oficial a través del riu. Molta acció i compta molt l'experiència que la protagonista té (Kathleen Turner), ja que havia estat anteriorment guia pels ràpids del riu. Pel·lícula d'acció frenètica que acaba amb *happy end*, però un exemple sobre la importància dels rius per a tot tipus de gent, ja que els fugitius podrien ben bé ser *Coyotes* mexicans que travessen o recorren rius per a traficar amb droga.

En suma, observem clarament que el cinema nord-americà mostra el riu com un motiu fundacional, un espectador neutre o com un tipus de viatge ja sigui real (físic) o mental (transformació psíquica) en la majoria dels casos. Tot i això, com s'explicita en els apartats anteriors, moltes temàtiques poden ser considerades, les quals mantenen característiques comunes i es barregen en les pel·lícules.

Per altra banda, del cinema europeu no puc afirmar tant clarament els motius suscitats ja que m'ha costat més aprofundir-hi, m'atreviria a dir que es basa en un cinema molt ric en imatgeria, conceptes, metàfores i alhora multitemàtic, difícil de descriure en poques línies però que dissecant les obres de directors com Herzog, Renoir, Vigo o Gondry se'n poden treure fiables conclusions a través d'una investigació més acurada .